

High school and equivalent schools in the occupational health and safety occupational health and safety hazards outside

Lise ve dengi okullarda iş sağlığı ve güvenliği ile iş sağlığı ve güvenliği dışındaki tehlikeler¹

Özcan Deliönü²
Zafer Utlu³

Abstract

The purpose of this study is; information about the high school or equivalent teachers working in schools, job security is to determine the hidden dangers other than thought and safety measures related to safety at school and work to contribute to the solution of this problem. Qualitative research methods, including six managers in the survey conducted by 17 professional technical teachers and 15 classes participated in a total of 32 teachers group culture. Focus group discussions and one-to-one interviews done with information about the job security teachers what hidden dangers beyond thought and safety measures related to safety in schools that have been investigated. Situated in Şişli high school or equivalent and Kâğıthane district schools in the study were selected. Studies on the safety of vocational and technical teachers as a result of general education courses according to their teachers as more information has emerged they have a business need. Also, it is seen that they are shareholders in the implementation of measures related to safety of vocational technical teacher. A number of problems arise

Özet

Bu çalışmanın amacı; lise ve dengi okullarda çalışan öğretmenlerin iş güvenliği ile ilgili bilgileri, okullarındaki iş güvenliği ile ilgili düşünceleri ve iş güvenliği tedbirleri dışındaki gizli tehlikeleri belirlemek ve bu sorunun çözümüne katkıda bulunmaya çalışmaktır. Nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilen bu araştırmaya altısı yönetici olmak üzere, 17 mesleki teknik öğretmen ve 15 kültür dersleri grubu toplam 32 öğretmen katılmıştır. Odak grup görüşmeleri ve bire bir görüşmeler yapılarak öğretmenlerin iş güvenliği ile ilgili bilgileri, okullarındaki iş güvenliği ile ilgili düşünceleri ve iş güvenliği tedbirleri dışındaki gizli tehlikelerin neler olduğu araştırılmıştır. Araştırmada Şişli ve Kâğıthane ilçesinde yer alan lise ve dengi okullar seçilmiştir. Yapılan çalışma sonucunda mesleki teknik öğretmenlerin iş güvenliği konusunda genel kültür dersleri öğretmenlerine göre işin gereği olarak daha çok bilgi sahibi oldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca, genel olarak mesleki teknik öğretmenlerin iş güvenliği ile ilgili tedbirlerin alınmasında pay sahibi oldukları görülmektedir. Okullarda iş güvenliği tedbirleri dışında kalan tehlikelerin belirlenmesinde ise daha çok

¹ Bu araştırma Özcan Deliönü'nün İstanbul Aydın Üniversitesi İş Sağlığı ve Güvenliği Yüksek Lisans Programı kapsamında Prof. Dr. Zafer UTLU danışmanlığında yürüttüğü proje araştırmasından üretilmiştir

² M.A., Şişli Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, İstanbul, ozcandan@gmail.com

³ Prof. Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul, zaferutlu@aydin.edu.tr

with different and varied perspectives on security related more students remaining in the determination of the danger out of business safety measures in schools.

öğrencilerle ilgili bir takım problemler ile güvenliğe yönelik farklı ve çeşitli görüşler ortaya çıkmaktadır.

Keywords: Job Security; High School and Equivalent Schools; Qualitative Research.

Anahtar sözcükler: İş Güvenliği; Lise ve Dengi Okullar; Nitel Araştırma.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

1. GİRİŞ

Okullarda iş sağlığı ve güvenliğinde amaç; Çalışanların ve öğrencilerin okullardaki olumsuz etkilerden oluşabilecek hastalıklar, kaza, yangın ve sabotajlar gibi istenmeyen olaylardan koruyarak, rahat, huzurlu ve güvenli bir çalışma ortamının oluşmasını sağlamaktır. Uluslar arası çalışma örgütü (ILO) ve Dünya sağlık örgütü (WHO) iş sağlığı ve güvenliğini; Çalışanların tüm iş kollarında fiziki, ruhi ve sosyo-ekonomik iyilik halinin, dolayısıyla çalışanların güvenlik ve sağlığının en üst düzeye çıkartılması ve bunun devamının sağlanması olarak tanımlamıştır. Toplam kalite yönetimine göre de okullar çalışanların iş yeri olduğu kadar zamanlarının önemli bir bölümünü okulda geçiren öğrenci ve öğretmenler birer iç müşteri olarak kabul edilmektedirler. Bu nedenle okullarda kalite yönetim felsefesi içerisinde iş sağlığı ve güvenliği hem yasal hem vicdani olarak önemli bir yere sahip olmalıdır.

Okullarda her türlü tehlike ve risklerin sistematik ve bilimsel olarak belirlenebilmesi ve gerekli korunma önlemlerinin alınabilmesi, iyi bir iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi ile olur. İş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi ise okullarda yönetim stratejisi ile uyumlu ve sistemli, sürekli iyileştirme yaklaşımı ile çözümlenmelidir. Ancak okul yönetimleri genelde kendilerine ek bir maliyet getirdiğinden bu tip konularla fazlaca uğraşamamaktadırlar. İş sağlığı ve güvenliği konularında başarılı olan bir yönetim sistemi mevzuat gereklerini yerine getirmekle kalmayıp, olumlu iş yeri iklimi, itibarı, başarısı ile paydaşlarında okula bağlılığını artıracaktır. Aynı zamanda herhangi bir olumsuz durumda manevi ve maddi zararları en aza indirmiş olacaktır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; lise ve dengi okullarda görev yapan öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği hakkındaki bilgi düzeyleri, bu konuda okulları ile ilgili düşünceleri ve iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri dışında kalan gizli tehlikeleri incelemektir. Buradan çıkacak sonuca göre de neler yapılabileceği tartışılarak öneriler ortaya koymaktır.

1.2. Kuramsal Temeller

Literatürde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çok sayıda araştırma bulunmakla birlikte, genel olarak iş sağlığı ve güvenliği; Uluslararası Çalışma Örgütüne göre (ILO), İşte ya da işin yürütümü esnasında meydana gelen, ölüm, yaralanma ya da hastalıkla sonuçlanabilecek kazalardır. Dünya Sağlık Örgütüne göre, Önceden planlanmamış, çoğu zaman yaralanmalara, makine ve teçhizatın zarara uğramasına veya üretimin bir süre durmasına yol açan olaydır. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununa göre, İşyerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, ölüme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğünü ruhen ya da bedenen özre uğratan olaydır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Milli eğitim Bakanlığı da özellikle mesleki teknik liseler olmak üzere okullarda eğitimle ilgili çalışmalarını kapsayan yayınlarında iş güvenliği konularına yer vermiştir. Bunun yanı sıra birçok meslek kuruluşu da okullardaki tehlikelere işaretler kitap ve broşürler

yayınlanmışlardır. Ancak bu yayınların uygulamaya geçmesinde öncelikle eğitim sisteminin etkin birer ögesi olan öğretmenlerin önemi büyüktür.

Ayrıca, örgütlerde çalışanların yeterli bilgi ve birikiminin yanı sıra, fiziki ve psikolojik olarak sağlıklı olmaları, beklentilerinin karşılanabilmesi örgütlerin amacına ulaşması açısından da önemlidir (Ardıç & Türker, 2001). Çelik (1987) teknik öğretmenlerin iş doyumsuzluğu ve işten ayrılma nedenleri ile ilgili çalışmasında ise iş doyumsuzluğu ile ilgili etmenleri araştırırken iş güvenliği konusunu bir alt etmen olarak incelemiştir. İş güvenliği ve iş güvencesi; iş kazaları ile işin ruh ve beden sağlığına etkilerinden, işten atılma korkusundan duyulan doyumsuzluk olarak ortaya çıkmıştır. Yine Deliönü (2014) yaptığı bir çalışmada özellikle mesleki liselerde iş güvenliğinden kaynaklanan öğretmen kaygılarına yer vermiştir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Günümüzde iş sağlığı ve güvenliğinin önemi insana verilen değerin artması ile ön plana çıktığı gibi can ve mal kayıpları ile çalışma süresindeki kayıplar göz önünde tutulduğunda önemi daha da ortaya çıkmaktadır. Bu konuda yapılan araştırmalar kazayı önlemenin ödemekten daha ucuz olduğu yönündedir. Okullarda meydana gelen kazaların geneli önlenemez kazalardır. Bu kazalara karşı önlemleri alacak olanlar öncelikle okul idaresi, öğretmen ve ilgili çalışanlardır. Öğretmenler eğitim sisteminin en önemli unsurudur. Dolayısı ile en çok öğrenci ile iletişimde bulunan öğretmenin iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilgi sahibi olması, bu konudaki destekleri ile okul kazalarının önemli ölçüde azalacağı açıktır. Eğitimin bir parçası olarak düşünüldüğünde, eğitim sisteminin başarısı öğretmenlerin ve diğer eğitim personelinin niteliklerine bağlıdır. Bundan dolayı bir okul, ancak içindeki öğretmenler kadar iyidir denilebilir (Kavcar, 1987). Bir ülkede yeni nesillerin ve ülkenin gelişmesi için ihtiyaç duyulan insan gücünün yetiştirilmesinden yine sisteminin en önemli ögesi olan öğretmen sorumludur (Küçükahmet, 1993). Bu ifadelerle göre yapılan araştırma ile öğretmen ve yöneticilerimizin iş sağlığı ve güvenliği konusundaki bilgilerinin bu konuda gerçekçi çözüm önerileri üretilmeleri açısından önemlidir.

1.4. Araştırma Soruları

1. Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği hakkındaki düşünceleri nelerdir?
2. Öğretmenlerin okullarındaki iş sağlığı ve güvenliği hakkındaki görüşleri nelerdir?
3. Öğretmenlerin okullarındaki iş sağlığı ve güvenliği önlemleri dışındaki tehlikeler ile ilgili görüşleri nelerdir?
4. Öğretmenlerin lise ve dengi okullarda iş sağlığı ve güvenliği konusunda kendilerinin sundukları çözüm önerileri nelerdir?

2. YÖNTEM

Bu çalışma nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilen kesitsel bir çalışmadır. Araştırmada veri toplamak için bireysel ve odak grup görüşme teknikleri kullanılmış ve toplanan veriler içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir.

2.1. Katılımcılar

Örnekleme stratejilerinden amaçlı örnekleme metodu kullanılarak İstanbul ili Şişli ve Kâğıthane ilçesinde lise ve dengi okullarda görev yapan öğretmenlerden, araştırmaya katılmaya gönüllü 27 kişi ile çalışılmıştır. Araştırmada böyle bir örneklemin seçilme amacı; lise çağında öğrencilerin daha bağımsız hareket edebilmeleri, staj çalışmalarına başlama ve iş hayatına daha yakın olmalarıdır.

2.2. Veri Toplama

Odak grup görüşmeler, farklı lise ve dengi okullarda görevli gönüllü katılımcıların hafta sonu sınavları sonrası bir çay bahçesinde bir araya gelinerek üç farklı oturumda, toplam 21

öğretmen ve okul yöneticisinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Bireysel görüşmeler ise yine farklı okuldan çalışmaya katılmaya gönüllü olan 4 müdür yardımcısı, 1 dal şefi ve 6 öğretmen olmak üzere toplam 11 kişi ile katılımcıların okul dışındaki boş zamanlarında, yansıtıcı dinleme tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiş ve ortalama otuzar dakika sürmüştür. Burada amaç, küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekte ele alınan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini olabildiğince yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Bireysel ve odak grup görüşmelerinde araştırma amacına uygun olarak ‘sizce iş sağlığı ve güvenliği ne demektir?’ gibi ucu açık sorular sorulmuştur. Alınan cevaplar katılımcıların izni ile ses kayıt cihazına kaydedilmiş, kayıtlar aynı gün ya da ertesi gün içerisinde yazıya dökülmüştür. Ancak birçok katılımcı ise verdikleri cevapları araştırmacının direk yazıya dökmesini istemiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Bireysel ve odak grup görüşmelerinden elde edilen veriler birlikte ele alınarak daha önceden belirlenen kavramsal çerçeve ve temalara göre özetlenip yorumlanacağı için nitel veri analiz türlerinden betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir.

Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde araştırmacı görüştüğü ya da gözlemiş olduğu bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtılabilmek amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verebilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu analiz türünde temel amaç elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmada, katılımcılara kimliklerini korumak amacıyla birer takma isim verilmiştir. Aynı zamanda katılımcıların çalıştıkları kurum isimleri de gizli tutulmuştur.

Ses kayıtlarından elde edilen veriler söz konusu araştırmanın iki araştırmacısı tarafından ayrı ayrı birkaç kez dikkatle okunmuş ve görüşler kategorilere ilişkin önemli alıntılar seçilerek kodlanmış, metin içi ve metinler arası bağlantılar kurulmuştur. Gerekli yerlerde doğrudan alıntılarla desteklenerek tanımlanmıştır. Son olarak da daha önce ayrıntılı bir biçimde tanımlanan ve sunulan bulgulara anlam kazandırmak, bu bulgular arasındaki ilişkileri açıklamak ve bir takım sonuçlar çıkarmak üzere verilere dayalı olarak yorumlar yapılmıştır.

2.4. Tutarlılık ve Teyit edilebilirlik, İnandırıcılık ve Aktarılabirlik

Yıldırım ve Şimşek (2011) nitel araştırmalarda güvenilirliğin sağlanmasında iç güvenilirlik yerine “tutarlılık” ve dış güvenilirlik yerine “teyit edilebilirlik”, iç geçerlik yerine “inandırıcılık”, dış geçerlik yerine “aktarılabirlik” ifadelerini kullanma stratejilerini önermektedir. Nitel bir araştırmanın inandırıcılığını sağlamak için araştırmanın her sürecinde inandırıcılığı ve tutarlılığı incelenerek elde edilen sonuçların ilgili ortamlara aktarılabirliği ve teyit edilebilirliği ile daha iyi tasvir edilebilmesi için amaçlı örnekleme stratejilerinden yararlanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu nedenle araştırmacılar da örnekleme stratejilerinden amaçlı örnekleme stratejisini kullanmış ve de verilerin özgünlüğü korumak amacıyla da katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılara da yer vermişlerdir.

Araştırmacılar veri analizi aşamalarında birbirlerinden bağımsız olarak ortaya çıkardıkları sonuçların, tutarlılığını ve teyit edilebilirliğini ortaya koymak için bir araya gelerek elde edilen verileri karşılaştırmış ve ortaya çıkan görüş ayrılıklarını gidermek için ham verileri detaylı bir şekilde tekrar incelemiştir. Tekrar tekrar yapılan bu incelemeler, yapılan tartışmalar ve karşılaştırmalar neticesinde fikir birliğine varılmış ve veri analizi tamamlanmıştır.

Nitel araştırmalarda, varılan sonuçların araştırmacının yargılarından arındırılmış ve elde edilen verilerin aktarılabir olması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu nedenle, araştırma sonuçlarının ham veriler ile karşılaştırarak teyit edilebilmesi için dışarıdan bir uzman görüşüne başvurulmuştur. Görüş birliği ve ayrılıkları tespit edilerek Miles & Huberman formülü (1994) ile Güvenirlik (= Görüş birliği / [Görüş birliği + Görüş ayrılığı] x 100) hesaplanmıştır. Uzman ve araştırmacıların değerlendirmeleri arasındaki uyum % 96 olarak tespit edilmiştir. Bu

değerin ise % 90 üzerinde olması istenilen seviyede bir güvenirligi göstermektedir. Ayrıca araştırmadaki katılımcılarla farklı zamanlarda elektronik posta, telefon ve yüz yüze etkileşim ile veri toplama araçları, ham veriler ve analiz aşamasında gerçekleştirilen etkinlikler ile sonuçları inandırıcılık açısından incelemiş ve katılımcı onayı da sağlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

3. BULGULAR

Bu çalışmada; lise ve dengi okullarda görev yapan öğretmenlere iş sağlığı ve güvenliği tanımlaması ile okullarında bu konudaki farkında lığı belirlemek amacıyla alınan tedbirler, ayrıca alınan tedbirler dışında kalan tehlikeler sorulmuştur. Odak grup ve bireysel görüşmelerden alınan veriler doğrultusunda elde edilen verilere ilişkin bulgular aşağıdaki gibi sunulmuştur.

Tablo 1.

Araştırmaya Gönüllü Katılanların Demografik Özellikleri

Demografik Özellikler		N
Cinsiyeti	Bayan	7
	Bay	25
Okuldaki görevi	İdareci	6
	Öğretmen	26
	22-28	4
Yaş aralığı	29-35	8
	36-42	12
	43 ve üstü	8
Mesleki kıdemi	1-5 yıl	3
	6-10 yıl	8
	11-15 yıl	14
	20 yıl ve üstü	7
Görev yaptığı okul türü	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	17
	Diğer liseler	15

3.1. Öğretmenlerin İş Sağlığı ve Güvenliği Tanımına İlişkin Görüşleri

Bireysel ve odak grup görüşmelerinde öğretmenlerimize “sizce İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili olarak sizce iş sağlığı ve güvenliği nedir?” diye sordüğümüzda, mesleki ve teknik öğretmenlerimizin geneli bu soruya ilgili yönetmeliklerdeki ifadeler doğrultusunda doğru veya doğruya yakın cevaplar vermişlerdir (N=13). Bunun nedeni genel olarak mesleki ve teknik liselerde iş güvenliğinin eğitimin bir parçası olarak ele alınmak zorunluluğundan ve birçok mesleki teknik öğretmenin iş güvenliği eğitimi almasından kaynaklanmaktadır. Ancak diğer liselerde görev yapan öğretmenlerimizin dersleri genellikle el becerisi ile ilgili uygulamaya yönelik olmadığından ve böyle bir eğitim alanların azlığından dolayı farklı görüşler sunmuşlardır (N=5). Deneyimli lise öğretmenimiz ve idareci Fatma Hanım (Yaş 35) bu konudaki görüşlerini;

İş güvenliği, bu daba çok maden, inşaat gibi yerlerde alınan tedbirlerdir. Okulumuzda bu tip yerler olmadığı için, bu tip tedbirlere gerek olduğunu düşünmüyorum (Bireysel görüşme konuşması, Fatma, Haziran, 2015).

Şeklinde ifade etmişlerdir. Yine aynı şekilde Bülent bey’de (Yaş 33)

İş sağlığı ve güvenliği içeriğini çok bilmiyorum ama bu maden ve inşaatlarla ilgili çıkan yasadan bahsediyorsunuz sanırım. Bu yasada daba çok iş yerlerini ve sanayini ilgilendiriyor (Odak grup konuşması, Bülent, Haziran, 2015).

Şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Ancak buna rağmen Aynur Hanım (Yaş 29) “İş sağlığı ve güvenliği, herhangi bir iş yapılacağı zaman alınan bir dizi önlemler ile işin daba güvenli yapılması olabilir”(Odak grup konuşması, Aynur, Haziran, 2015)

şeklinde tanımlamıştır. Yine Mehmet Beyinde (Yaş 35) “İş sağlığı ve güvenliği, zamanımızın büyük bir bölümünü geçirdiğimiz iş yerlerinin güvenli olması, herhangi bir tehlikenin bulunmamasıdır” (Odak grup konuşması, Mehmet, Haziran, 2015) şeklindeki tanımlaması günü kurtaran doğrulukta tanımlamalardı diyebiliriz. Buna benzer tanımlamaların yanı sıra Aysel Hanım (Yaş 52) “Nedeninin bilmiyorum ama arkadaşım İSG uzmanı okula beni ziyarete geldiğinde ben bu okulun kapısına kilidi vururum demişti” (Odak grup konuşması, Aysel, Haziran, 2015). Şeklinde geçiştirme cevapların yanı sıra bir lisemizde idareci olan Hasan Bey (Yaş 35) gibi “İş sağlığı ve güvenliği, çalışılan yerin sağlıklı ve güvenli olmasıdır. Güvenli ve sağlıklı olmayan yerde çalışılmaz” (Bireysel görüşme konuşması, Hasan, Haziran, 2015) şeklinde görüş belirten öğretmenlerimizdendir.

3.2. Öğretmenlerin okullarındaki iş sağlığı ve iş güvenliği tedbirleri hakkındaki düşünceleri

Öğretmenlerin okullarındaki iş sağlığı ve güvenliği hakkındaki düşünceleriyle ilgili yapılan görüşmelerde birçok öğretmenimizin okullarında bu konudaki çalışmalardan habersiz olduğu tespit edilmekle birlikte yapılan çalışmaların farkında olan ve beğenen öğretmenlerimizde olmuştur. Ancak genellikle okullarındaki birçok problemler ve tavsiyeler dile getirilmeye çalışılmıştır. Bu problem ve tavsiyeler iş sağlığı ve güvenliği açısından daha riskli olan mesleki ve teknik liseler ile diğer liselerde farklı görüşler içermektedir. Ayrıca iş sağlığı ve güvenliği uzmanı olan öğretmenlerimizin yaklaşımları daha bilimsel ve yasal temellere dayalı olduğu görülmektedir. Bu konuda, Sedat Bey (Yaş 28) görüşlerini “İş güvenliği uzmanı olan arkadaşların belgeleri Milli Eğitime bildirildi ancak bizim ilçede henüz bir çalışma görmedim. Ben bir iş güvenliği uzmanı gözüyle baktığımda ne atölyelerin tümü için emniyetli diyebilirim, ne lavabo, tuvaletler ve kantin için sağlığa uygun diyebilirim, nede fiziki şartlar için uygun diyebilirim. İş güvenliği uzmanı olan arkadaşların belgeleri Milli eğitime bildirildi ancak bizim ilçede henüz herhangi bir çalışma yok sanıyorum. İş güvenliği tedbirleri çok eski anlayışla devam ediyor. Atölyelerde az çok bilgilendirme yapılıyor ancak yeterli değildir. Bence bu konu ders olarak ortaokul ve liselerde okutulmalıdır. Trafik güvenliği dersi gibi 12. Sınıfta değil de 7.8.9. sınıflarda okutulmalıdır. Çocuklar elektrikten hijyene, tozdan meslek hastalıklarına kadar bilgi sahibi olmalıdır. Hatta okullarda öğrenci kulüpleri kurularak aktif olarak çalışma yaptırılmalıdır. Birde iş güvenliği tedbirleri ile yapılacak çalışmalara maddi kaynak ayrılmalıdır. Okullara öğrencilerin sayısı göz önünde tutularak revir kurulabilmeli veya birkaç okul için mobil sağlık üniteleri olmalıdır. Yani aynen özel sektörde olduğu gibi ortak sağlık güvenlik birimleri olmalıdır” (Odak grup konuşması, Sedat, Haziran, 2015) şeklinde ifade etmiştir.

Yine meslek lisesi öğretmenlerimizden Erol Bey (Yaş 32) ise, “Okulumuzda bu konuda alınmış tedbirleri ben daha çok öğretmen arkadaşlarımızın kendi çaba ve öğrenciye ders dışı faaliyet olarak yaptırdığı uyarı levhalarından ibaret olarak görüyorum. Sanırım okullarda bu konuda genel bir çaba ve harcama yok ya da var ben bilmiyorum” (Odak grup konuşması, Erol, Haziran, 2015) şeklinde gözlemlerini aktarmıştır.

Lisede görevli olan Mehmet Bey (35) iş güvenliği uzmanlarının ücret almak için çalışmaları kâğıt üzerinde yaptıkları ve bu konudaki çalışmalardan haberleri olmadığını ifade ederken başka bir lisede görevli öğretmenimiz Bülent Bey (33) ise yangın ve deprem tedbirleri dışında iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin gerekliliği konusunda tereddüde düşmüştür. Lisede idareci Fatma Hanımın (Yaş 35) İş güvenliği ile ilgili yaptığı “bu daha çok maden, inşaat gibi yerlerde alınan tedbirlerdir” şeklindeki tanımlamasına istinaden, Sema Hanım (Yaş 29) görüşlerini, “Okulumuzda iş güvenliği tedbirleri alınması için herhalde inşaatla ilgili bir şeyler yapılması lazım, yoksa ne gerek var. Ama fırtınalarda çatılar, kiremitler uçabiliyor bunların kontrol edilmesi lazım. Düşünsenize çatının öğrencilerin üzerine uymasını, tam bir facia olabilir” şeklinde ifade etmişlerdir (Odak grup konuşmaları, Haziran, 2015).

Yapılan görüşmelerde okullarındaki iş sağlığı ve güvenliği hakkındaki görüşleri sorulduğunda, lise ve dengi okul idarecileri arasında da görüş ve anlayış farklılıkları olduğu ortaya çıkmıştır. Liselerde görevli idareci öğretmenlerimiz daha çok görsel ve okul güvenliğini ön plana çıkaran görüşler belirtirken mesleki ve teknik okullarda görevli idarecilerimiz atölye ve laboratuvarlarla ilgili iş güvenliğini ön plana çıkarmıştır. Bu konuda lisede görevli idarecilerimizden İsmail Bey (Yaş 36) görüşlerini “Okulumuzda müdür beyin başkanlığında yapılan toplantıda alınan karar gereği sendikal eylem gereği nöbet tutmayan öğretmenlerin yerine stajyer öğretmenlerden yararlanarak güvenli bir ortam

oluşturmaya çalışıyoruz. Ayrıca giriş çıkışları çok sıkı takip ediyoruz. Bunun yanı sıra öğrencilerin bulunduğu tüm alanlarda elektrik düğmelerini kaldırdık, müdür muavinlerinin kontrolüne verdik. Yangın tüplerimizi kontrol ettirdik. Bazı okullarda itfaiye gelip öğrencilere tatbikat gösterisi yapıyormuş, böyle faaliyetlerde düşünmüyoruz” (Bireysel görüşme konuşması, İsmail, Haziran, 2015) şeklinde görüşlerini belirtmiştir. Yine lisede idareci Ömer Bey (Yaş 48) “Okulumuz yeni yapıldığı için engelli öğrenciler düşünülerek yol ve tuvaletlere kadar gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Okul etrafı her isteyenin giremeyeceği şekilde yüksek demir korkuluklarla çevrilidir. Yangına ve acil tablîyeye karşı gerekli düzenlemeler yapılmış. Koridorlar ve bahçeyi gören kamera sistemi var. Güzel şeyler yapılmıştır” diyerek okullarındaki olması gereken bir takım fiziki uygulamalara vurgu yapmıştır (Bireysel görüşme konuşması, Ömer, Haziran, 2015).

Mesleki ve teknik liselerde görev yapan idarecilerimizden Selim Bey (Yaş 38) görüşlerini

“Okulumuzda bu konudaki bir takım tedbirleri alan ve dal şefleri vasıtası ile almaktayız. Ayrıca teknisyen ve hizmetlilerden de yararlanmaktayız. Müdür bey zaten iş güvenliği uzmanı olduğu için bu konularda çok hassas davranıyor. Ancak mali yönü dolayısıyla bazı işler zaman alabiliyor. Örneğin engelsiz eğitimle ilgili bir şeyler yapmaya çalıştık ancak yeterli değil. Ayrıca okulda açık lise ve hali sabadan dolayı okula giren belirsiz kişiler bir takım olaylar çıkartabiliyor. Hırsızlık olayları da olabiliyor. Şu anda bunlarla ilgili çalışma içindeyiz” (Bireysel görüşme konuşması, Selim, Haziran, 2015)

Şeklinde belirtmiştir. Yine mesleki ve teknik lisede görevli eski idarecilerimizden aynı zamanda C sınıfı İSG uzmanı olan Salih Bey (Yaş 44) ise;

“Okulumuzda bu konuda konu da çalışmada sadece atölyelerde öğretmenlerin kendilerini güç durumda bırakmayacakları kadar yapılmaktadır. Tam anlamı ile yapılmasını ben şimdilik pek mümkün görmüyorum. Örneğin hareketli makinelerin olduğu yerde flüoresan kullanılmaz. Metal, motor gibi atölyelerde çok iyi bir havalandırma gereklidir. Elektronik, bilgisayar laboratuvarları ve sınıflarda uygun ergonomik şartlar sağlanmalıdır. Tüm tuvaletlerde havalandırma mutlaka olmalıdır. Tüm okulda termal konfor sağlanmalı, sınıflarda öğrenci sayısı m³ havaya uygun olmalıdır. Daha çok sayabilirim hal böyle olunca şimdilik mümkün görmüyorum” (Bireysel görüşme konuşması, Salih, Haziran, 2015)

Şeklinde mesleki tecrübe ve uzmanlığı ile daha gerçekçi bir şekilde dile getirmiştir.

Genç meslek öğretmenlerimizden Ali Bey (Yaş 27) ise;

“Okulumuzda birkaç yıldır görev yapıyorum ancak hiç bu tip tedbirler alındığını görmedim de duymadım da. Ancak gerektiğinde bazı konuları anlatırken o konu ile ilgili tedbirlerden bahsediyoruz. Bence bu konu ile ilgili zorunlu iş güvenliği dersi olmalıdır” (Odak grup konuşması, Ali, Haziran, 2015).

Şeklinde görüşünü belirtirken aslında özellikle mesleki ders kitaplarındaki uygulamalarda uyulması gereken emniyet kurallarının anlatıldığını vurgulamıştır. Ancak başka bir meslek öğretmenimiz ise Ahmet Bey (Yaş 40) ise, bu konudaki duyarlılığını şöyle ifade etmiştir.

“Okulumuzda bu tür tedbirleri 1999 depremi sonrası mesela dolapların duvara veya yere sabitlenmesi olarak aldık. Bunun dışında birtakım uyarıcı levhalar yazıp astık. Bu konuda dışarıdan hazır ikaz levhaları alma imkânımız olmadı. Bu levhaları da biraz olsun sorumluluğu üzerimizden atmak için yaptık gibi oldu” (Odak grup konuşması, Ahmet, Haziran, 2015).

Meslek öğretmeni ve İSG uzmanı olan Orhan Bey (Yaş 52) görüşünü;

“Ülkemizde son zamanlarda 4857 ve 6331 sayılı yasalar ile güzel uygulamalar başlamış olmakla birlikte biraz iş güvenliği uzmanlarının sorumlu olmasıyla çok sayıda iş güvenliği uzmanının mabkemelik olması, ücretini patrone alması gibi konuların düzenlenmesi gerekir. Örneğin benimde iş güvenliği uzmanı belgem olduğu halde Milli eğitime bildirmedim. Çünkü iş yerlerinde çalışanların iş yerine karşı sorumluluğu var iş akdi fesih edilebilir. Ancak okullarda öyle değil ki elektrik düğmeleri sağlamken arkam döndüğünde kırılabilir, başka bir öğrenci çarpılabilir. Gel bakalım İSG uzmanı, o nedenle çok sayıda İSG uzmanı aktif görev yapamaz durumdadır” (Odak grup konuşması, Orhan, Haziran, 2015).

Şeklinde açıklarken bu işi yapmaktaki çekincelerinden bahsetmiştir. Vedat Beyin (Yaş 34) “Okulumuzda bu konuda işin ya da dersin gereği alınan tedbirlerin dışında çok özel tedbirler alındığını

sanmıyorum. Ancak bir makine, cihaz, tesisat bozulduğunda yapılırda, o zamana kadar kontrol edilmemektedir. Tabi eskiden atölye şefleri makine, cihaz karteksleri tutar, belirli zamanlarda kontrol ve bakımını yaparmış. Ancak şimdilerde böyle şeyleri söyleyen bile yapmıyor” (Odak grup konuşması, Orban, Haziran, 2015) açıklaması ve Osman Beyin(Yaş 24) “Okulumuzda deprem, fırtına gibi durumları saymazsak güvenli ortamı sağlamak insanın kendi elindedir. Dolayısı ile bu tedbirleri çalışan ya da dersi anlatan kişilerin alması gerekir. Daha büyük tedbirlerin alınması gerekirse örneğin yangın tüpleri boş veya elektrikler kesik, karanlıkta kaldık, okul idaresine bildirilmeli, gerekli tedbirler alınmalıdır” (Odak grup konuşması, Osman, Haziran, 2015) şeklindeki açıklaması ise birçok işlerin başkalarından beklenmesi şeklindedir.

Bu görüşlere uyan lise öğretmenlerimizin bazı görüşleri ise şöyledir. Murat Bey (Yaş 38); *“Okulumuz engelli öğrenci ve öğretmenleri için yapılan platform ve korkulukların iş güvenliği için yapıldığını sanıyorum ama sadece girişte ders yapabilirler. Üst katlar için bir uygulama yok veya buna göre bir ders programı yapılabilir. O da idarenin işidir” (Odak grup konuşması, Murat, Haziran, 2015). Aynur Hanım (Yaş 29); “Okulumuzda işleri genelde hizmetliler veya dışarıdan kişiler yaptığı için önlemleri de onların alması gereklidir. Okul idaresi de denetlemelidir. Bizî de adam yerine koyup bilgilendirirlerse en azından öğrencileri çalışma alanına sokmayarak yardımcı olabiliriz” (Odak grup konuşması, Aynur, Haziran, 2015). Hasan (Yaş 35, İdareci) “Okulumuzda iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili tedbirler alınıyor elbette, başta özel güvenlik elemanlarımız var, birçok okulda bu işi hizmetliler yapıyor. Merdivenlerde yeni yapılmış korkuluklar var. Gerekli tedbirler alınıyor yani”(Bireysel görüşme konuşması, Hasan, Haziran, 2015).*

3.3. Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri dışındaki gizli tehlikeler hakkındaki görüşleri

6331 Sayılı iş sağlığı ve güvenliği kanunumuza göre; tehlike, işyerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek, çalışanı veya işyerini etkileyebilecek zarar veya hasar verme potansiyelini, risk ise tehlikeden kaynaklanacak kayıp, yaralanma ya da başka zararlı sonuç meydana gelme ihtimalini ifade eder. Yapılan bireysel ve odak grup görüşmelerinde lise ve dengi okullarda görev yapan öğretmenlerimize okullarındaki iş sağlığı ve güvenliği önlemleri dışındaki tehlikeler ile ilgili görüşleri sorulmuştur. Bu konuda çok değişik ve gerçekçi birçok sorunun varlığı da bu görüşler ile ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu konudaki en çarpıcı ve birçok mesleki teknik öğretmence verilen örnek ise başta kaynaştırma öğrencileri olmak üzere daha çok önemsenmesi ve önlenmesi insan elinde olan problemlerdir.

Bu konuda Erdem Bey (Yaş 56) görüşlerini;

“Bizim okullar için söylesek öğretmenlerin kesinlikle öğrencileri gözlemlemeleri gerekir, başıboş bırakmaya gelmez. Birçok öğrenci kullandığı cihazın ne büyük tehlikeye sebep olduğunu düşünmeden, bilmeden şaka yapabilir. Veya bir anlık bir dalgınlıkla tehlikeye maruz kalabilir. Ayrıca okula dışarıdan gelenlere dikkat etmek gerekir. Bu kişilerle bazen kavgalar olabiliyor ve öğrencilerin bir kısmı bu nedenle kesici ve delici alet taşıyabiliyor. Tabi bu çocukların aile ve çevreleri de çok önemlidir. Son zamanlarda birçok öğrencinin gerçekten bir meslek öğrenmekten çok yakın olduğu, başka bir okula kayıt hakkı kazanamadığı, ailesi istediği için gibi nedenlerle okulu tercih eden vasat öğrenciler olduğunu görüyoruz”(Odak grup konuşması, Erdem, Haziran, 2015) şeklinde ifade etmiştir.

Hemen peşinden Metin Bey (Yaş 36) söz alarak,

“Ben müsaade ederseniz son soru ile başlamak istiyorum. Erdem beye katılmamak mümkün değil ayrıca mesleki teknik liselere kaynaştırma öğrencileri alınıyor. Bu öğrencilerin engel durumuna pek bakılmıyor. Örneğin; bizde bir öğrenci var sınırlendiği zaman eline ne gelirse fırlatıyor ve öğrenciler kaçmak için derste iken atölyeyi terk edebiliyor. Birçoğunu biz burada idare edebiliyoruz ancak stajda olan ve sürekli kavgaya çıkararak yer değiştiren öğrencilerimiz var. Bunlar çalışma hayatında da birer tehlikedir” (Odak grup konuşması, Metin, Haziran, 2015) şeklinde kaynaştırma öğrencilerini gündeme getirmiştir. Erol Bey(Yaş 32) ise, “Gizli tehlikelere gelince kaynaştırma öğrencileri konusu bence özel öğrenim gerektiren bir konudur. Bu tip öğrencilerin durumuna göre ayrı ve özel bir eğitim verilebilir. Bu konuda yetişmiş öğretmenler vasıtası ile bu durumdaki öğrencilerimiz meslek sahibi yapılabilir. Ayrıca atölyelerdeki fiziki şartlarında güvenli

olduğunu düşünmüyorum. Örneğin; bir havalandırma bile yok gibi". Diyerek bu konuda destek vermiştir.

Ancak bakanlığın bu konudaki çalışmalarından haberleri olmadığı ve genelde ailelerin isteği ile yapılan kayıt uygulamalarının ise bakanlık uygulaması olduğu kanaati olduğu açıktır. Sedat Bey'de, *"Kaynaştırma öğrencileri özel öğretim gerektirir. Bu öğrenciler atölyelerde normal çalışma ortamında bir risk oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin durumlarına göre bölümler belirlenmelidir. İşitme kaybı, görme kaybı, konuşma güçlüğü, ruhsal bozukluk, uzuv eksikliği tüm bunlar göz önüne alınmalıdır. Merdivenlerde artık gözde hitap eden küpeşeler ne kadar yüke dayanmalıdır, bunlara dikkat edilmelidir. Öğretmenler kesinlikle nöbetlerini tam tutmalı ve öğrencilerde iş güvenliği bilinci oluşturulmalıdır"*. Şeklinde görüş belirtirken aynı zamanda okullarda yapılan bazı düzenlemelere ve öğretmenlerin nöbet hizmetlerinin önemine dikkat çekmiştir. Aynı konuda Hasan bey'de, *"Gizli tehlikelere gelince bazı öğretmen arkadaşlar nöbet tutmuyor. Böyle olunca da teneffüslerde öğrenciler koşuştururken birbirleri ile çarpışıyor, kavga ediyorlar. Geçenlerde itiş kakaş, güriütlü patırtı derken merdivenlerden düştüler mesela"*. Diyerek nöbet konusunu dile getirmiştir. Fatma Hanımda, *"Okulumuzdaki gizli tehlikeler, öğretmen arkadaşlardan nöbet görevlerini tutmaları gerektiği teneffüslerdeki kavga ve itiş kakaşların önlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Öğrenciler her an zarar görebilir. Ayrıca okula gelen yabancı şahısların beni tedirgin ettiğini de belirtmeliyim. Bazen sinirli bir velide gelip gereksizce tartışabiliyor. Veli öğretmen anlaşmazlığı ile ilgili haberler korku veriyor, yalnız kalmamaya dikkat ediyorum"*. Diyerek nöbetle birlikte okula giren yabancı kişiler ve asabi velilerle ilgili kaygılarını belirtmiştir.

Meslek lisesi öğretmenimiz Nuri Bey (Yaş 36) önce soruda tereddüt ederek;

"İş güvenliği dışındaki gizli tehlikeler deprem, yangın, sabotaj gibimi? Yok, bunların önemi alınmıyordur. Okula öğrenci ve öğretmenlere art niyetli kişilerin saldırısı olabilir. Mesela geçen sene fırtınada birkaç çam ağacı devrilmişti, Allah'tan öğrencilerin üzerine devrilmedi. Kavak ağacı polenleri atölyede çalışan öğrencilerde bir anda alerjiye ve kazaya neden olabilir. Birde söylesen mi diyorum ama çöp koyteynerin de sinek ve böcekler ile duvar diplerinde fareler görüyorum. Bunlar okulda çok sağlıklı değil. Zaman zaman ilaçlamakta gerekir" (Odak grup konuşması, Nuri, Haziran, 2015).

Sözleri ile hijyen konusuna değinmiştir. Murat Bey'de *"Okulumuzdaki gizli tehlikelere gelince bazen o sigara kokusuna katlanarak öğrenci tuvaletlerine gittiğim oluyor, kapılar hep arızalıdır. Musluk ve sifonlar bozuk resmen mikrop yuvası. Daba önemlisi elektrik düğmeleri kırık, Allah korusun dalgınlıkla dokunan çarpılır. İdareye bildirdiğimde nöbetçi öğretmene söyleyin ya da daba yeni yaptırık gibi cevaplar aldım"*. Sözleri ile hijyene dikkat çekmiştir. Ancak hijyen kuralları normal olarak analiz raporlarında biyolojik etkenler olarak belirtilmelidir. Biyolojik etkenler; insan vücuduna sindirim, solunum, deri ve temas yoluyla giren canlı ya da canlıların ürettiği maddelerdir. Biyolojik çevrenin başlıca öğeleri; bakteriler, virüsler gibi mikroorganizmalar, vektörler (sivrisinek vb), mantarlar, parazitler, bitkiler, hayvanlar, hayvansal ve bitkisel besinler dolayısıyla enfeksiyonlar oluşabilir (Berber, N. 2008). Belki gözden kaçabilecek olan bir durumu ise Salih beyin;

"İş güvenliği tedbirleri dışında kalabilecek tehlikelere gelince. Okulda rahatça girip dolaşan yabancılar ve süriücüler, ne zaman ne yapacağı belli olmayan problemlili öğrenciler, asabi veliler bence birer risktir. Bunun dışında alerjik polen saçan kavaklar, çöp vb. atılarak kayganlaşan zemin ve merdivenler, beton gibi uygun olmayan zeminde futbol oynanması, pencerelerde film olmaması, bir tehlike ve risktir. Sonradan çekilmiş siva üstü kablolar ile eski tesisat ve o an sağlam bile olsa tüm elektrik priz ve düğmeleri birer tehlikedir. Birde çalışanların rehabeti bence çok önemlidir. Örneğin deprem tedbirleri unutuldu gibi ayrıca okulda kaza olmaması kişileri rehavete sokarak daha büyük kazalara davetiye çıkarabilir".

Sözleri ile dile getirdiği risk analizlerinde belirtilmesi gereken haklı nedenlerin yanında; çöp, öğrencilerin sert zeminde oyun oynamaları, dışarıdan izinsiz ve kontrolsüz giren yabancılar gibi nedenler olabilir. Bunların yanı sıra Salih beyin dikkat çektiği bir konuda öğretmenlerimizin rehabeti konusudur. Salih beyin sözünü tamamlamasıyla Birol Bey (Yaş 48) söz alarak;

"Evet, bende o rehabet olayına katılıyorum. Bunun bir sebebi de ders saatlerinin bir gün için çok olması öğrencilerin bu sene 12 saat, geçen sene 14 saat aynı ortamda eğitim görmelerinden kaynaklanıyor. Yine öğretmenler içinde aynı şey söz konusudur. 12-14 saat mesai birde okula"

geliş gidiş yorgunluğu al sana yorgun, bezgin bir öğretmen. Kazaların bir kısmı da zaten bu yüzden kaynaklanıyor. İstedikçe kadar tedbir al” (Odak grup konuşması, Birol, Haziran, 2015).

Diyerek, öğretmenlerde günlük fazla ders yükünün yorgunluğun yanı sıra bezginlik ve dikkat kaybının azalmasına bununda kazalara neden olduğunu şeklinde görüşünü belirtmiştir. Ali Bey ise benzer bir durumu “Okullardaki en büyük gizli tehlike birçok öğrencinin uykusuz, yorgun ve günlük ders saatlerinin fazla olması sonucu dalgın olmalarıdır. Ayrıca disiplinsiz davranışlardır”. Sözleri ile meslek lisesi öğrencileri için dile getirmiştir. Vedat Bey yaşadıklarından yola çıkarak, “Mesela okula motorla veya otomobille gelip kalabalık içinde araç kullananlar olabilir. Aileden problemlili veya şiddet gören, isyankâr ve ne yapacağı belli olmayan öğrenciler olabilir. Özellikle devlet ve millet malına zarar veren öğrenciler ile ilaç kullanmak zorunda olan öğrenciler olabilir” diyerek ailevi veya psikolojik problemi olan ve ilaç kullanan öğrencilere dikkat çekmiştir. Yine İsmail Bey de aynı konuyu,

“İş güvenliği dışında kalan gizli tehlikelere gelince, öğrencilerimizden ani rahatsızlananlar olduğu gibi sürekli rahatsızlığı olup düzenli ilaç, iğne kullananlar oluyor. Bu kişilerin tedavisinin bizim tarafımızdan yapılması zordur. Veliye haber verdiğimizde panikliyor, bazen kırıcı oluyor, gelemeyebiliyor. Bu nedenle en azından kalabalık okullarda revir gibi bir yerin olması şart veya sağlık ocaklarının okullara yakın olması iyi olur”.

Sözleri ile vurgulamıştır. Sema Hanım okullardaki tehlikeleri tanımlarken, “Okulumuzda en büyük tehlike çocukların zararlı alışkanlıkları ve birçoğunun madde bağımlısı olduğunu duyuyoruz. Özellikle ailelerin bu konuda daha ilgili olmalarını bekliyoruz. Bunun dışında evet kayafet serbestisi dolayısıyla okula gelen yabancı kişiler ve öfkeli velilerin bazen olay çıkardıklarına tanık oluyoruz. Buna karşıda sıkı önlemlerin alınması lazımdır”. Diyerek farklı ve toplumsal bir konuya dikkat çekmiştir. Lisede idareci Selim Bey ise adeta durumu özetlercesine;

“Okullarda risk analizleri yapıp birçok tehlikeli durum tespit edilse de yapılan analizler içerisinde bulunmayan birçok tehlikeler sayabiliriz. Bunların başında kısmen kayafet serbestliği dolayısı ile öğrenci ve yabancıların ayırt edilememesi ve öğretmenlerin nöbet eylemi geliyor. Ayrıca bazı şikâyetlerden yola çıkarak söylersek, başboş köpekler, kantinin kontrollerimize rağmen temiz olmadığı ve fiyatları dolayısıyla öğrencilerin okul dışına çıkması, okul içine bir şekilde giren öğrencilerin kontrolsüz araç kullanması ve ruhsal rahatsızlığı olan kaynaştırma öğrencilerini sayabiliriz”.

Demmiştir. Mesleki liselerde görevli öğretmenlerimiz çok tehlikeli sınıfta yer almalarına neden olan atölyeler ile ilgili görüşlerin daha ön plana çıktığını Ahmet Beyin,

“En büyük gizli tehlikeler, öğrencinin kendini işine vermemesidir. Nedeni ise öğrenciler ilk ve ortaokuldan kalma alışkanlıkla nasıl olsa sınıf geçeceği düşüncesi ile zayıf almaktan, aile ya da arkadaşlarına mahcup olmaktan korkmamasıdır. Atölyelerde çalışırken temizlik, tertip, düzen çok önemlidir. Motor yağını değiştiren öğrenci yere yağ döktüğünde sonucunu kestirip önce o yağ temizlemelidir. Madem önce iş güvenliği diyoruz öğretiliminde bu alışkanlığı vermelidir”.

Şeklindeki görüşleri ve Osman beyin,

“Gizli tehlikeler, öğrenciler sıvı sabunu şaka olsun, arkadaşları kayıp düşsün diye yerlere döküyor. Veya tuvaletlerde birbirlerini ıslatırken lambalara kadar tavan, duvar su içinde kalıyor. Çarpılacaklar bunu düşünmüyorlar. Birçok atölyede artık kravat takan yok, ama iş önlükleri uygun değil veya öğrencilerdeki çeşitli takılar tehlike saçıyor. Ayrıca motor, metal, inşaat gibi bölümlerde ayakkabılarında özel olması, maske ve eldiven gibi koruyucuların giyilmesi gerekir. Ayrıca, özellikle yüksek pencerelerde camlar film kaplı olmalı veya kırılmaz türde olmalıdır”.

Şeklindeki görüşleri ile mesleki teknik liselerde iş sağlığı ve güvenliğinin öneminin ortak görüşler dışında çok fazlaca olduğu ifade edilmiştir. Ömer Bey ise okulda birtakım işlerde öğrencileri kullandıklarını “Okulumuzda bunlar dışında tehlikeli gizli durumlara gelince, öğrenciler genelde teknik konularda pek bilgi sahibi değiller, el becerileri çok zayıftır. Bazen okulda bir şeyler taşıtmamız gerektiğinde, taşıma işini bile doğru dürüst yapamıyor, ya ellerine bir şey oluyor ya ayaklarına. Eskilerde köy enstitüleri varmış. Öğrenciler okul inşaatından tarıma ve çeşitli sanayi kollarında çalışarak yetişirler, hayata hazırlanırlarmış, öyle bir uygulama

lazımdır". Sözleri ile eskiye atıfta bulunarak anlatırken aslında yapılmaması gereken bir durumu da göz önüne sermiştir.

Ayrıca odak grup görüşmelerinde benzer konuşmaların yanında farklı görüşler olarak dikkat çeken bazı görüşleri özetleyebiliriz. Bu görüşleri "*Okul girişine araç park edilmesi, Bahçedeki gül ağaçları, budanmamış ağaç dalları ve dikenli teller yerinde duramayan ve dalgan öğrenciler için çok tehlikelidir, Lavaboların çok temiz kalması zor, borulardan pislik akıyor, Öğrencilerin kesici, delici madde ile okula gelmeleri büyük risktir, Kalorifer borusu patladı çocuklar az daba başlanıyordu*", gibi sayabiliriz.

4. Tartışma

Lise ve dengi okullarda iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yapılan araştırmada özellikle mesleki ve teknik liselerde görevli öğretmenlerimiz dışındaki birçok öğretmenimizin bu konuda pek bilgi sahibi olmadıkları ortaya çıkmıştır. Mesleki ve teknik liselerde görevli öğretmenlerimiz ise işleri gereği duyarlı davranmaları, daha çok isg uzmanlığı sertifikasına sahip olmaları dolayısı ile daha fazla bilgiye sahip olmakla birlikte içlerinde ilgisiz olanlarda çıkmaktadır. Ayrıca birçok öğretmenimizin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı gibi bakanlıkların bu konudaki yayın ve duyurularından habersiz oldukları gibi okullarındaki çalışmalarında farkında olmadıkları gözlenmiştir.

Lise ve dengi okullarda risk analizleri dışında kalabilecek iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri ile ilgili birçok konuda öğretmenlerimiz ortak görüşe sahiptirler. Fakat Deliönü'nün 2014'te yaptığı Mesleki teknik öğretmenlerin iş doyumsuzluğu ile ilgili çalışmasındaki alt etmenlerden biri olan iş güvencesi ve güvenliği konusunda atölye ve laboratuvarlarda iş sağlığı ve güvenliğinden çokta memnun olmadıkları, riskli bir ortam ve her an bir kaza olabileceği düşüncesinin ayrıca strese neden olduğu vurgulanmıştır. Benzer durumun yanı sıra bu araştırmada da değişik okullarda görevli öğretmenlerce belirtilen diğer bir durum ise özellikle kıyafet değişikliğinin uygulanma şeklinin yanlış algılanması ile okul güvenliğindeki yabancı kişiler ile ilgili olumsuzluklardır. Bu durum okul güvenliğini iş güvenliğinin ön şartı gibi ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Birçok öğretmenin isg konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığı, MEB'in duyuru ve yayınları ile ayrıca okullarındaki iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının dahi farkında olmadığından öncelikle bu konudaki uygulamalar ile ilgili farkındalık ve isg eğitimi verilmelidir. Ayrıca diğer çalışan personele iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verilerek böyle bir kültürün yerleştirilmesi sağlanmalıdır. Tüm öğrencilere ilköğretimden itibaren iş sağlığı ve güvenliği dersi verilerek, iş güvenliği bilinci ve kültürü oluşturulmalıdır. Okullarda sürekli hijyen sağlanmalı, biyolojik risk bölgeleri tuvalet, kantin, çöp toplama yerlerinin temizlik ve kontrolü sağlanmalıdır.

Kaynaştırma öğrencileri ile ilgili düzenlemeler ile özel eğitim görmesi gereken öğrencilerle ilgili daha hassas davranılarak öğrencinin sağlık durumu, ilgi ve yeteneklerine gibi özelliklerine göre uygun eğitim verilmelidir. Bu konuda öncelikle öğretmenlerimiz özel bir hizmet içi eğitimden geçmelidirler. Bu öğrencilerimiz mesleğine göre istihdam edildiğinde çalıştığı ortamda kendileri ve çevre için bir risk oluşturmamalıdır. MEB tanıtım ve yönlendirme ders kitabında "meslek seçiminin kişinin yaşamını etkileyecek en önemli kararlardan birisidir ve tesadüflere bırakılmamalıdır. Birey meslek seçimini yaparken, fiziki özelliklerini, ilgilerini, yeteneklerini ve ekonomik özelliklerini dikkate almak zorundadır. Kişinin bir mesleği olabilir ama işi olmayabilir" (S. 1-5) yazmaktadır. Ancak bu konuda Yüksel Şahin'in (2008) Ortaöğretimdeki öğrenci görüşlerine göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) hizmetlerinin değerlendirilmesiyle ilgili yaptığı araştırma ve geçmiş yıllarda yapılmış olan araştırma (Duman, 1985; Hatunoğlu ve Hatunoğlu, 2006; Kepçeoğlu, 1978) sonuçlarına göre okul psikolojik danışmanının kendi görevlerini tanıma konusunda yeterli olmadığı bulunmuştur. Hatunoğlu ve Hatunoğlu'nun (2006) yapmış oldukları araştırma sonucunda da, okulda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini vermekle yükümlü olanların bir bölümünün, işinin gerektirdiği ilke, sorumluluk bilinci ve aktiviteye sahip olmadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Güven (2003) ile Hatunoğlu ve Hatunoğlu'nun (2006) yapmış olduğu araştırma sonucunda psikolojik danışmanların yönetimin kendilerini alanları dışındaki işlere yönelttiği, idari işlerde görev alma ve boş derslere girme şeklinde, görevleri olmayan isteklerde bulunduğunu ortaya koymuştur.

Kaynaştırma öğrencilerinin daha çok velilerinin isteği ve okula yakınlığı göz önünde bulundurularak okula kayıt edilmektedir. Öğretmenlerin bu öğrencilere göre ayrıca plan yapması sınıf içi uygulamada çok gerçekçi olmamaktadır. Yapılan görüşmelerde kaynaştırma öğrencilerinin önemli bir bölümünün aslında engelli öğrenciler olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Ancak Yiyit'e (2001) göre de, bir psikolojik danışman, iyi bir eğitim almış olsa bile, çalıştığı okuldaki fiziksel koşulların yetersizliği, birlikte çalıştığı kişilerin gerekli anlayışa sahip olmaması, rehberlik hizmetleri konusunda çok daha fazla öğrenciye hizmet vermek zorunda olması gibi nedenlerle etkili biçimde psikolojik danışmanlık yapamama problemi ile yüz yüze kalabilmektedir. Kaynaştırma eğitimi uygulamalarında en belirleyici bir role sahip olan öğretmenlerdir. Dolayısıyla öğretmenlerin sınıflarında kaynaştırma yapmaya istekli ve özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa karşı kabul edici bir tutum içinde olmaları gerekmektedir (Ataman, 2003).

Okul giriş çıkışları, bahçe, kantin gibi yerlerin kontrolü ve güvenliği sağlanarak yabancı kişi, ziyaretçi ve araçların okul içinde tedirginlik yaratmaları önlenmelidir. Bu nedenle başta öğretmenlerin nöbet problemleri ile öğrencilerin kıyafet ya da kimlik kartı ve disiplin problemi halledilerek fiziki imkânlar ile okul güvenliği sağlanmalıdır. Okula hiçbir şekilde kesici ve delici alet ile gelmesine müsaade edilmemelidir. Ayrıca okul giriş çıkışlarına kesinlikle araç park edilmesi önlenmelidir. 19. Milli Eğitim Şurası Genel Kurulundaki konulardan biri olan okul güvenliği ve okullarda fiziksel güvenlik amacıyla güvenlik görevlisi ve sağlık personelinin hizmet alımı yoluyla görevlendirilmesi kararıdır. Bu amaçla 04.02.2015 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü 1222428 sayılı yazısında ve Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü'nün 2014/20 no'lu genelge yayınlamıştır. Genelgede; "(Madde; 6.2.)Okulların güvenliğinin güçlendirilmesinde, özel güvenlik marifeti ve güvenlik kameralarının kullanılmasına yönelik imkânların sağlanması," hükümleri ile okullarda özel güvenlik görevlisi çalıştırılabileceğini açıklamıştır. Ancak Milli Eğitim Bakanlığı 17.09.2015 tarih ve 9367301 sayılı yazılarında okullarda güvenliği öğretmene emanet etmiştir. Öğretmenlik güvenlik bir görevlisi gibi çalışmaktan çok huzurlu ve güvenli bir ortamda Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alarak eğitim, öğretim faaliyetinde bulunulan özel bir ihtisas mesleğidir. Okul güvenliği için pedagojik eğitim verilmiş koruma ve güvenlik görevlileri çalıştırılabilir.

Okul içi bahçe düzenlemeleri öğrenciler için tehlike yaratmayacak şekilde düzenlenmelidir. Alerji oluşturan bitki ve ağaçlar olmamalı, diğer bitki ve ağaçların bakımları sağlanmalıdır. Özel çöp toplama yeri kullanılmalı. Çevre temizliğine dikkat edilerek gerektiğinde emniyetli bir şekilde periyodik ilaçlama yapılabilir. Solunum yolu hastalıklarına neden olabilecek özellikle tozlu ortamların oluşması önlenmelidir.

İş kazalarının %79,5'i "güvensiz hareketler", %19,5'i "güvensiz şartlar" ve %1'i "nedeni bulunamayan" faktörlerden dolayı meydana gelmektedir (MEB, 2014). Bu nedenle özellikle mesleki ve teknik liselerde atölye ve laboratuvarlarda fiziki şartlar, termal konfor ve ergonomik düzenlemelerin yanı sıra ders saatleri daha uygun düzenlenmeli yorgunluk ve rahavet oluşturmamalıdır. Öğretmenler içinde günlük çalışma saatleri aynı şekilde düzenlenerek daha dinamik çalışma ortamı oluşturulmalıdır. Ayrıca mesleki ve teknik liselerde gerektiğinde öğrencilere kişisel koruyucu donanım kullanılmalıdır.

Öğrenciler zararlı alışkanlıkları konusunda bilinçlendirilmeli, madde bağımlısı öğrenciler ve sürekli ilaç kullanan veya sürekli rahatsızlığı bulunan öğrenciler gözlem altında tutulmalıdır. Psikolojik ya da ruhsal problemi olan öğrenciler başta okul rehberlik servisi olmak üzere kontrol altında tutulmalı, ailesi ile işbirliği yapılarak gerekiyorsa tedavi edilme yoluna gidilmelidir. Bu gibi konularda ayrıca gerekli veriler toplanarak ilgili birimlerle iş birliği yapılarak çözüm üretilmesi sağlanmalıdır. Ergenler ve gençler bağımsızlık duyguları ve deneyimleri arttıkça arkadaşlarından fazlaca etkilenirler, düşünmeden hareket ederler ve risk alırlar, şiddet, özkıyım girişimleri artar. Motorlu taşıt kazalarına ve spor kazalarına daha çok maruz kalırlar. Çocuk istismarı bu yaşta da ortaya çıkar. Şiddet ve denetimsizlik içeren anlayış, kitle ulaşım araçlarının yetersiz ve pahalı oluşu, eğitimin yetersizliği, aile içi psikopatoloji yaralanma riskini artıran çevresel hazırlayıcı etkenlerdir. (Baysal ve Birinci, 2006)

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve 3308 sayılı Meslekî Eğitim Kanununda belirtilen çırak ve işletmelerde meslekî eğitim gören öğrenciler hakkında iş kazası ve meslek hastalığı ile hastalık sigortası, meslek liselerinde okumakta iken veya yüksek öğrenimleri sırasında staja tabi tutulan öğrencilere genel sağlık sigortası hükümleri uygulanır. 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasasına Göre “*kamu ve özel sektöre ait bütün işlere ve işyerlerine, bu işyerlerinin işverenleri ile işveren vekillerine, çırak ve stajyerler de dâhil olmak üzere tüm çalışanlarına faaliyet konularına bakılmaksızın uygulanır*”. Böylece İş Yasası kapsamına girmeyen işyerlerinde çalışanlar da iş sağlığı ve güvenliği korumasına alınmışlardır. Çıraklar ve stajyerler, hatta İş-Kur kursiyerleri bile iş kazası ve meslek hastalıkları kapsamında koruma altına alınırken, mesleki orta ve yükseköğretim kurumlarının atölyelerinde meslek öğrenmek için çalışan öğrencilerin kapsam dışında bırakılması, mesleki eğitim gören öğrenciler ile çıraklar arasında eşitsiz bir durum da yaratmaktadır. Kaldı ki elektrik, torna ya da mobilya atölyesinde çalışan öğrencinin iş kazasına uğrama riski, sınıflarda kurs gören stajyerlerden daha yüksektir (Karadeniz, 2012). Bu nedenle Almanya, Fransa gibi birçok ülkede olduğu gibi okullarda eğitim gören öğrencilerinde iş sağlığı ve güvenliği kapsamına alınması yönünde düzenleme yapılması önem arz etmektedir.

Çalışanların eğitim seviyesinin yetersizliği, iş kazaları ve meslek hastalıklarının temel nedenleri arasında sayılabilir. Eğitim seviyesinin yetersizliği iş kazaları ve meslek hastalıklarının artışına temelde iki şekilde yol açabilir. Bunlardan birincisi, yetersiz eğitime sahip olan işçilerin, hayatlarını sürdürülebilmek adına ağır ve tehlikeli işlerde çalışmayı kabul etmesi ve mesleki risklere daha fazla maruz kalmasıdır. İkincisi ise, eğitim seviyesinin yetersizliğinin yapılan işte var olan mesleki risklerin farkına varmayı engellemesidir (Karadeniz, 2012). Okullarda yapılan veya yapılacak risk analizi sonuçlarına göre sürekli kontrol ve iyileştirmeler yapılmalıdır. Bununla ilgili görev bölümü ve sorumluluk alanları yönetim ilkelerinden biri haline gelmeli ve sürekliliği sağlanmalıdır. Kazaların % 98 gibi büyük bir kısmını güvensiz ortam ve davranışların oluşturması verilen eğitimin kalitesiyle doğrudan ilgilidir. Unutulmamalıdır ki okulun ve eğitimin kalitesi öncelikle öğretmene bağlıdır (Kavcar 1987). Çünkü eğitimde en etkin aktörler öğretmenlerdir.

Sonuç ve Öneriler

Çalışan tüm öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği konusunda yeterli hizmet içi eğitim almaları ve bu konuda bilinçlendirilmeleri sağlanmalıdır. Ancak İşg uzmanlığı sertifikası veya diploması olan öğretmenler hariç tutulabilir. Ayrıca İşg eğitimleri eğitim fakültelerinde veya formasyon eğitimleri verilirken eğitim programına dahil edilmelidir. Ayrıca okullarda çalışan diğer personelin eğitimleri ile yeni işe alınacakların başlangıç eğitimine tutulması İşg çalışmalarında tamamlayıcı ve olumlu bir etki oluşturabilecektir.

Okullarda öğrenci kulüpleri oluşturularak farkındalık eğitimleri verilmeli, öğretmen, öğrenci ve diğer personelde İşg kültürü oluşturulmalıdır. Okul güvenliği ön planda tutulmalı hatta okullar belirli güvenlik kriterleri ile sınıflandırılarak gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Yapılan araştırmalarda ortaya çıkan bir durumda özellikle okul içinde yabancı kişilerin bulunması ve tehlikeli durum veya görüntülerin strese neden olduğudur. Bu durum rahat bir eğitim ortamı sağlanmasını olumsuz etkilemektedir. Ayrıca okul çevresinde ve içinde seyyar yiyecek, içecek satıcıları ile hertürlü zararlı madde satıcılarına karşı tedbirli olunması ve ziyaretçilerin kontrolü sağlanmalıdır.

Okullarda kantin, atıklar, açık ve kapalı alanlar, tuvalet ve lavabolarda hijyen koşulları ile okul içinde kedi, köpek, asalak ve diğer tüm evcil olmayan, hastalık oluşturabilecek canlıların bulundurulmaması, biyolojik tehlikelere karşı önlem alınması gerekmektedir. Ayrıca öğrencilerin güvenle koşup oynayabilecekleri alanların kesinlikle tehlike oluşturmayacak şekilde düzenlenmelidir. Camların film kaplanması, ağaç, direk vb. unsurların belirgin ve işaretlenmiş olması, başta allerji oluşturan bitkiler olmak üzere ağaç ve diğer bitkilerin uygun şekilde budanması, tozlu ortamın en aza indirilmesi, merdivenlerin yeterli ölçülerde, belirgin ve kaymaz olması gibi önlemler tespit edilerek gerekli iyileştirmeler yapılmalıdır.

Okullarda öğrencinin bulunduğu zamanlarda her türlü yapım, bakım ve tadilat işlerinden kaçınılmalıdır. Çok zorunlu hallerde merak ve öğrenme isteği olan öğrencilere karşı gerekli önlemler

alınmalıdır. Okulda öğrencilerin bulunduğu alanlara başta yabancı araçlar olmak üzere kesinlikle araç girişi olmamalıdır.

Okullarda iş sağlığı ve güvenliği ile meslek hastalıkları ve risk analizleri dışında kalan tehlike ve risklerle ilgili İsg çalışmaları için ayrı bir bütçe oluşturularak gerekli çalışmalar yapılmalı ve devamlılığı sağlanmalıdır. Öğrencilerin ve mezunların aldıkları eğitim doğrultusunda işe yerleşmeleri sağlanmalıdır.

Kaynaştırma öğrencileri ile özel eğitim öğrencileri konusunda ve psikolojik, ruhsal, madde bağımlısı, ailevi ya da çevresel problemi olan öğrenciler konusunda rehberlik servislerinin daha sıkı bir çalışma ve gerekli işbirliği ile öğrencileri topluma kazandırılmaları sağlanabilmelidir. Yılsonu seminer çalışmalarında bu konuda gerekli bilgilendirme ve davranış geliştirme, problem çözme, iletişim gibi konulara yer verilebilmelidir. Lise ve dengi okul çağlarında görülen motorlu araçlar ve spor kazaları ile mesleki ve teknik liselerde atölye ve laboratuvar kazaları, meslek hastalıkları konusu ile ergonomi ve diğer nedenler kapsamlı bir şekilde incelenerek gerekli tedbirler alınmalıdır. Yine bu çağlarda başlayan çocuk istismarı ve şiddet ile ilgili basın kuruluşları dâhil gerekli düzenleme ve çalışmalar ihmal edilmemelidir.

Mesleki ve teknik liselerde atölyelerdeki öğrencilerinde 6331 sayılı yasa kapsamına alınması, meslek hastalıkları ve iş güvenliği önlemleri ile koruyucu tedbirlerin standartlara uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Kazaların başlıca nedenleri arasında yer alan güvensiz ortam ve davranışların en aza indilmesinde, öğretmenlerin başta nöbet sorununun çözümü, günlük çalışma ve ders saatlerinin düzenlenmesi, öğretmen ve öğrenciler için uzun ve yorucu ders programlarından kaçınılması faydalı olacaktır. Ayrıca termal konfor ve ergonomik konuların sağlık açısından önemli olduğuda göz ardı edilmemelidir. Okullarda yeterli ilk yardım malzemesi ve ecza bulundurulmalı, mutlaka ilkyardım eğitimi almış personel olmalıdır.

Diğer bir konu ise öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre gerçekçi bir mesleki yönlendirme yapılarak bir takım isteksizlik ve tepki oluşturan davranışların önlenmesidir. İlköğretimden itibaren verilecek eğitimler ve faaliyetlerle zararlı alışkanlıklar, iş sağlığı ve güvenliği ile afet ve trafik bilincinin oluşturulmasının ileride daha sağlıklı bir çalışma hayatı için fazlasıyla olumlu etkileri olacaktır.

Kaynakça

- Ataman, A. (2003). *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş*. Gündüz Yayıncılık, Ankara.
- Baysal, S.U. ve Birinci, A.(2006). Çocukluk çağında kazalar ve yaralanma kontrolü. *Türkiye klinikleri j pediatri Sci*.
- Berber, N. (2008). *Sağlık Bilgisi*. Mega Yayıncılık, Ankara.
- Çaşgem http://www.casgem.gov.tr/Casgem/faces/oracle/webcenter/portalapp/pages/AnaSayfa/Yayin_Dokumantasyon/kitaplar. (Erişim tarihi: 03.08.2015).
- Delionü, Ö. (2014). *Mesleki ve Teknik Öğretmenlerin İş Doyumsuzluğu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Duman, E. (1985). *Lise Öğrencilerinin Rehberlik Uzmanlarından Görev Beklentileri ve Görev Beklentilerine Etki Eden Faktörler*. Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güven, M. (2003). Psikolojik Danışmanların Okul Yöneticileri İle İlişkilerinin Değerlendirmesi (Ed: Hakan Atılğan ve Mesut Saçkes). *VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı* (ss. 102). Türk PDR Derneği Yayını, Ankara.
- Hatunoğlu, A. ve Hatunoğlu, Y. (2006). Okullarda Verilen Rehberlik Hizmetlerinin Problem Alanları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14 (1), 333-338
- Karadeniz, Oğuz. (2012) Dünya’da ve Türkiye’de İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları ve Sosyal Koruma Yetersizliği. *Çalışma ve Toplum* 3: 15-75.

- Kavcar, C. (1987). “Yüksek Öğretmen Okulunun Öğretmen Yetiştirmedeki Yeri”, “Öğretmen Yetiştiren Yüksek Öğretim Kurumlarının Dünü-Bugünü Geleceği Sempozyumu”. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim, Gazi Mesleki Eğitim, Teknik Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Kepçeoğlu, M. (1978). *Orta Dereceli Okullarda Rehberlik Uzmanlarının Görevleri: Algılar ve Beklentiler*. Çoğaltılmamış Doçentlik Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Küçükahmet, L. (1993). *Öğretmen Yetiştirme (Programları ve Uygulamaları)*, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Matbaası, Ankara.
- MEB. (2006). *Tanıtım ve Yönlendirme Ders Kitabı*, Ankara.
- MEB. (2014). *Mesleki gelişim. İş Güvenliği ve İşçi Sağlığı*, Ankara.
- Yiyit, F. (2001), *Okul Psikolojik Danışmanlarının Yetkinlik Beklentilerini Ölçmeye Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. (8. Baskı, 188-242). Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yüksel Şahin, F.(2008). *Ortaöğretimdeki Öğrenci Görüşlerine Göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) Hizmetlerinin Değerlendirilmesi*. Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İstanbul.

[Extended English Abstract](#)

The purpose of occupational health and safety in vocational schools is to protect teachers and students from; Fire, sabotage, accidents, occupational diseases and to provide a safe working environment. International Labour Organization (ILO) and the World Health Organization (WHO) health and safety; Employees in all business lines of the physical, mental and socio-economic well-being, thus removing the highest level of employee safety and health is defined as ensuring that progress. Based on the total quality management as a significant portion of their time as well as place of work of employees, students and teachers at the school who are regarded as an internal customer. Therefore, occupational health and safety in quality management philosophy in the school should have an important place in both legal and conscientious.

Identification of risks and hazards in schools measures to be taken, it is possible with a good occupational health and safety management system. The occupational health and safety management system in line with management strategy and system in schools, should be resolved through a continuous improvement method. But the school management often can not deal with such issues that brought them much additional cost. There fare school management can't fulfill the requirements of occupational health that successful legislation in safety, positive workplace climate, reputation, will enhance the commitment of stakeholders to the success of the school. At the same time any negative situation in moral and material damages will be minimize.

The purpose of this study the secondary school teachers in the level of information about occupational health and safety, and thoughts about this issue in schools and examine occupational health and safety measures of the hidden dangers outside. According to the results will be released and discussed what could be done here is to put forward proposals.

The research carried out is that it is cheaper than paying to prevent accidents. General of accidents are avoidable accident at school. Which measures will be take against this accident school administration, teachers and staff are concerned. Teachers are the most important elements of the education system. Information on occupational health and safety with teachers and administrators to study the proposals realistic solution to this question is important in terms of their preparation. When education is considered to be part of the success of the education system it depends on the quality of teachers and other education personnel. A school due to that, but as good as can be said of teachers (Kavcar, 1987). And upbringing of the new generation in a country needed manpower for the development of the country, the most important element of

the teacher is responsible for the system again (Küçükahmet, 1993). This is based on a survey conducted by our teachers and administrators to express their knowledge on occupational health and safety suggestions realistic solution to this question is important for their preparation. The following questions were posed to the teachers in the study.

1. What are the health and safety of thoughts about the teacher?
2. What are the health and views on security in schools of teachers?
3. What ideas about the hazards of occupational health and safety measures outside their school teachers?
4. What are the high school and equivalent schools in occupational health and safety solutions they offer themselves on the teacher?

Individual and focus group interviews to collect data on cross-sectional study with qualitative research method was used and the data collected was analyzed by content analysis method.

Using the sampling method for the sampling strategy Kâğıthane and Şişli district of Istanbul province, the elementary and secondary school teachers who are working in has worked with 27 people volunteer to participate in research. The purpose of such a sample selected in the study; they can act more independently in high school students, beginning in training and are closer to the business world.

According to the research objectives of individual and focus group interviews 'What is the first occupational health and safety?', Such as open-ended questions were asked. Individual and analyzed with descriptive analysis of qualitative data analysis type for a predetermined conceptual framework taken together with data obtained from focus group discussions and will be summarized and reviewed by theme. In the study, a nickname was given to participants to protect their identity. At the same time the names of institutions they work the participants are kept confidential.

In a survey of high school and equivalent school-related occupational health and safety officers, especially in vocational and technical schools many teachers outside of our teachers has emerged that they are not well informed about it. Vocational and technical school teachers while officials in sensitive jobs should behave, to have more working days with more information because they have the expertise stands out in those uninterested in them with certificates. In addition, many of our teachers the Ministry of Labour and Social Security, the ministry such as the Ministry of Education has been observed in studies in school are not aware as they are unaware of publications and announcements in this regard.

Upper secondary school teachers on various issues related to occupational health and safety measures to be left out risk analysis have a common vision in schools. Delionü in 2014 His professional technical teachers' job dissatisfaction is one of the sub-factors in studies related to job security and in workshops and laboratories about the safety of occupational health and they are not satisfied rather than security. A risky environment and the belief that every moment can be an accident also caused stress It is highlighted. A similar situation as well as by teachers in the various schools in this research assistants Another case mentioned in particular the implementation of the outfit with the wrong perception of how the amendment are negative about foreign people in school safety. This situation leads to the emergence of school safety as a precondition of work safety.

Given that many teachers do not have sufficient occupational health and safety awareness and knowledge about occupational health and safety issues related primarily to the practices of this training should be provided to be placed in such a culture. In addition, other employees to occupational health and safety training from primary education to all students in specific courses to occupational health and safety, work safety awareness and culture should be created. Schools should provide continuous hygiene, biological risk of toilets, canteen, cleaning and control of garbage collection areas should be ensured.

Special education and related regulations should be seen acting with the students about the health status of the students rather the inclusion of student interests and abilities should be given appropriate training based on characteristics like and talents should be given appropriate training based on properties such as the. Our first teachers are required to undergo the training in this regard a special service. This works when in an environment where our students are employed by the profession should not pose a risk to themselves and the environment. However, Yuksel Sahin this subject (2008), according to secondary education students' opinions Counseling and Guidance of his research on the evaluation of services and research made in the past year schools based on the results the counselors were found to be sufficient to introduce their duties.

School entrance and exit, garden, location and control of foreign persons providing security as a canteen, visitors and vehicles should be avoided and create uneasiness within schools. For this reason, the first teacher of students with seizures clothing or identity card to the school safety problems and discipline problems with halledilerek physical facilities should be provided. School should not be allowed in any way to the point with cutting and drilling tools. In addition to the school entrance and exit must be avoided to park the car. A safe environment, education and training in a very peaceful area of the state and teachers working as a security guard on the associated management tasks in education, the teaching profession is demanding an expertise activity. School and pedagogical protection given to security guards be executed. Garden-school arrangements should be designed not to cause danger to students. Allergy-inducing plants and should not be trees, other plants and maintenance of trees should be provided. Private garbage collection site should be used. Paying attention to environmental cleanup may be made to safely periodic spraying if necessary. That can cause respiratory illness should be avoided, especially in dusty environments.

79.5% of occupational accidents "unsafe actions", 19,5% "unsafe condition" and 1% "not found the cause" occur because of factors (MEB, 2014). Therefore, especially in vocational and technical schools and physical conditions in laboratories and workshops, as well as thermal comfort and ergonomic arrangement of teaching hours should be organized to create more favorable fatigue and lethargy. Daily hours of work in a more dynamic working environment should be created for teachers organized in the same way. In addition, students in vocational and technical schools must be made available if required personal protective equipment.

Students should be made aware about the harmful habits, drug addicts should be kept under observation, students and continuous drug use or students with permanent discomfort. Students who are primarily psychological or psychiatric problems should be kept under control, including school guidance service, in cooperation with the family should go the route of treatment, if necessary. Finding solutions in areas such as this should be also done in cooperation with the relevant collecting the necessary data. Adolescents and teens are affected much of the sense of independence and experience grows friends, act without thinking and take risks, violence, suicide attempts increased. They are more exposed to motor vehicle accidents and sports accidents. Child abuse occurs in this age. Violent and understanding of control, insufficient and expensive transport of mass, educational failure, family psychopathology are environmental predisposing factors that increase the risk of injury (Baysal & Birinci, 2006).

5510 Social Security and General Health Insurance Law and the 3308 Vocational Training vocational training students who work accident in the specified apprentices and business Law and occupational disease and health insurance. job while studying at high school or a high general students undergoing internship while studying the health insurance provisions apply. 6331 No. According to the Occupational Health and Safety Act "public and to all the jobs and businesses of the private sector, these establishments employer with the employer representatives, regardless of all employees in the activities of the subject, including apprentices and trainees are applied". Thus, employees of businesses that do not fall in the scope of the Labour Code are taken to occupational health and safety protection. Apprentices and trainees, even İş-Kur trainees even

during protected under labor accidents and occupational diseases, vocational secondary and higher education institutions is excluded from the scope of working students to learn vocational workshops, create unequal situation between apprentices and vocational trainees students. Besides electricity, lathe or a risk of work-related accidents student working in the furniture workshop, course grades are higher than those trainees who (Karadeniz, 2012). Therefore, students who are studying in schools in occupational health and safety modifications to the scope of its inclusion is important.

Lack of educational level of employees, are among the major causes of work accidents and occupational diseases. Control and continuous improvement based on the results of risk analysis performed or to be performed should be done in schools. However, the relevant duties and responsibilities should become one of the management principles and continuity should be ensured. Accidents such as a large part of the creation of 98% with the quality of education is directly related to insecurity and behavior. It should be noted that the school and the quality of education depends primarily on teachers (Kavcar 1987). Because teachers are the most effective actors in education.